

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА

Београд
412-14/2023

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел. бр. 8952 датум: 12. април 2023. год.

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ
МОНИТОРИНГ УСТАНОВА У КОЈИМА СЕ НАЛАЗЕ ЛИЦА ЛИШЕНА СЛОБОДЕ
МОНИТОРИНГ ПОЛИЦИЈСКИХ УПРАВА И СТАНИЦА

Извештај о посети
Полицијској управи за град Београд

Београд, април 2023. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, као и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају. По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеним установама. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

У институцији Заштитника грађана формирана је посебна организациона јединица Одељење националног механизма за превенцију тортуре, која обавља стручне послове НПМ.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ,² којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног јавног позива,³ Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ и то: Комитет правника за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Центар за интеграцију младих, Хелсиншки одбор за људска права у Србији, Одбор за људска права Ваљево и КликАктив – Центар за развој социјалних политика.

¹ "Сл. лист СЦГ – Међ. уговори", бр. 16/05 и 2/06 и "Сл. гласник РС – Међ. уговори", бр. 7/11.

² Потписан 12. децембра 2011. год.

³ "Службени гласник РС", бр. 82/22.

1. УВОД

1.1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТАМА

УСТАНОВЕ	Полицијске станице Сопот, Младеновац, Сурчин, Лазаревац и Барајево
ВРЕМЕ ПОСЕТА	7. и 10. март 2023. године
ОСНОВ ПОСЕТА	Послови НПМ, у складу са чланом 2а Закона о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака
ВРСТА ПОСЕТА	Контролне посете
ЦИЉ ПОСЕТА	Праћење поступања по препорукама НПМ
НАЈАВА ПОСЕТА	Све посете су биле ненајављене
ПОСЕТЕ ОБАВИО	Заштитник грађана, у сарадњи са удружењем Комитет правника за људска права
САСТАВ ТИМА	<u>Вођа тима:</u> Марко Анојчић, <i>Заштитник грађана/Одељење НПМ</i> <u>Чланови тима:</u> Драгиша Ћалић, <i>Комитет правника за људска права</i> Катарина Тоскић, <i>Комитет правника за људска права</i>

1.2. САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви полицијски службеници су остварили пуну сарадњу са тимом НПМ и омогућили остваривање мандата НПМ. Члановима тима пружене су све тражене информације, омогућен обилазак и фотографисање просторија за задржавање, ненадзирани разговори са задржаним лицима и увид у и фотокопирање затражене документације. **Наведено поступање представља пример добре праксе у складу са законом предвиђеном обавезом сарадње органа са НПМ.**

1.3. ТОК ПОСЕТА

У свим посећеним полицијским станицама, тим НПМ је од полицијских службеника прибавио информације о начину поступања по претходно упућеним препорукама и извршио увид у релевантну документацију, а потом обишао просторије за задржавање и обавио разговоре са задржаним лицима која су затечена у тренутку посете.

На крају посете, тим НПМ је полицијским старешинама – командиру или начелнику полицијске станице представио основне утиске и налазе из посете.

2. УТВРЂЕНО СТАЊЕ И ПРЕПОРУКЕ

2.1. ПРЕТХОДНА ПОСЕТА

У периоду септембар – новембар 2021. године НПМ је посетио полицијске станице Сопот, Младеновац, Сурчин, Лазаревац и Барајево. Током тих посета, НПМ је контролисао начин остваривања основних права задржаних лица, која су у исто време и заштитне мере од злостављања - права на приступ лекару и адвокату, права да о свом лишењу слободе обавесте блиску особу, као и начин на који се задржана лица информишу о својим правима. Истовремено, НПМ је проверавао и да ли су просторије за задржавање у складу са прописаним условима, односно важећим стандардима.

О посетама је састављен Извештај са налазима и препорукама за отклањање уочених недостатака и унапређење поступања органа,⁴ који је достављен свим посећеним полицијским станицама, Полицијској управи за град Београд и Министарству унутрашњих послова. Након тога, Министарство је обавестило НПМ о мерама предузетим ради поступања по препорукама.⁵

Током ових посета НПМ је пратио начин на који је поступљено по упућеним препорукама и у овом Извештају су представљени налази до којих је НПМ дошао.

ПС Сопот – фотографија из претходне посете

⁴ Извештај о посети Полицијској управи за град Београд, бр. 412-92/21 од 17. јануара 2022. год.

⁵ Акт Секретаријата Министарства – Одељења за обраду података, притужбе и сарадњу са независним телима бр. 072/3-7/22-7 од 29. марта 2022. год, у чијем прилогу су достављени: акти Дирекције полиције – Полицијске управе за град Београд – Одељења за контролу рада бр. 07.3-2/22 од 14. фебруара 2022. год. и бр. 07.3-2/22 од 15. марта 2022. год; акт Сектора за аналитику, телекомуникационе и информационе технологије – Одељења за системе виде надзора и техничке заштите бр. 345-67/22 од 02. фебруара 2022. год; акт Сектора за материјално-финансијске послове бр. 351-22 од 11. марта 2022. год. и акт Комисије за спровођење стандарда полицијског поступања у области превенције тортуре бр. 214-25/22-107 од 03. марта 2022. год.

2.2. ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУКАМА

2.2.1. ПРЕПОРУКА НПМ 2022. ГОД:

Посећене полицијске станице ће за писмено обавештавање о правима задржаног лица користити јединствени образац, у ком ће бити наведена права задржаног из члана 29. Правилника о полицијским овлашћењима, на језику који задржано лице разуме.

Уколико страни држављанин разуме српски језик, то ће бити писмено констатовано.

НАЛАЗ:

У свим предметима које је НПМ прегледао су се налазили обрасци о правима задржаних лица, која су лица потписала као потврду да су разумела и примила ово обавештење, односно у којима је, изузетно, стајала напомена полицијског службеника да је лице одбило да потпише образац. Уколико је претходно према задржаним лицима примењено и полицијско овлашћење довођење, у предметима су се налазили и обрасци о правима доведених лица.

У неколико случајева задржавања страних држављана њима је уручиван образац о правима на енглеском (Република Сенегал, Краљевина Шведска), односно на српском језику (Украјина), са писменом констатацијом да лице разуме језик на којем је састављено обавештење и да није потребан тумач.

Задржана лица која је НПМ затекао приликом посета су код себе држала образац о правима.

У свим посећеним полицијским станицама, лицима задржаним у прекршајном поступку или у складу са правилима о безбедности саобраћаја на путевима се уручује писмено обавештење о правима задржаног лица из члана 29. Правилника о полицијским овлашћењима. У случају задржавања у кривичном поступку, НПМ је затицао обавештења о правима ухапшеног из члана 69. Законика о кривичном поступку.

Уочено је да у ПС Младеновац писмени формулар – обавештење о правима задржаног у кривичном поступку није одговарајући, јер садржи информације из члана 294. Законика о кривичном поступку, који уређује поступак задржавања лица, али не и листу права задржаног. Односно, лица задржана у кривичном поступку се писмено обавештавају о разлозима зашто се задржавају, који је најдужи период задржавања, када би требало да добију одлуку о томе, шта би та одлука требало да садржи и како се она оспорава, као и о остваривању права на приступ браниоцу, а не о правима која имају као задржана лица.

1.

ПРЕПОРУКА

ПС Младеновац ће лицима која су задржана у кривичном поступку уручивати писмена обавештења о правима задржаних лица, односно образац у ком ће бити наведена права задржаног из члана 29. Правилника о полицијским овлашћењима.

2.2.2. ПРЕПОРУКА НПМ 2022. ГОД:

У полицијским станицама Младеновац, Сопот и Барајево полицијски службеници ће надзор над задржаним лицима вршити повременим обиласцима и разговорима са лицима и у записнике о задржавању ће уносити податке о томе када су обишли задржано лице, као и напомене у вези са тим, уколико постоје.

НАЛАЗ:

У записницима о задржавању у овим полицијским станицама обиласци задржаних лица од стране полицијских службеника нису уредно евидентирани.

На пример, у записницима о задржавању у ПС Сопот нема података о обиласцима лица која су била на задржавању 25 и 15 сати, лице које је било задржано 21 сат је према подацима из записника два пута обилажено, а лица која су задржана 23 и 14 сати по једном. У ПС Младеновац у неколико записника нису евидентирани обиласци задржаних лица, а задржана лица са којима је тим НПМ обавио разговоре су тврдила да полицијске службенике виђају само када их позову, на пример ради одласка у тоалет или потребе за пијаћом водом. У ПС Барајево су евидентирани редовни обиласци лица задржаних у кривичном поступку, док нису евидентирани обиласци лица у прекршајном поступку ни у складу са правилима о безбедности саобраћаја на путевима.

Обавеза чувања коју полиција има у односу на особе које држи у притвору укључује и одговорност да се обезбеди њихова сигурност и физички интегритет.⁶ Због тога би, поред видео надзора и система за комуникацију са службеницима, који би требало да буду инсталирани у свим просторијама за задржавање, полицијски службеници требало и да повремено обилазе задржана лица, како би проверили њихово опште стање и предузели одговарајуће мере у случају потребе.

Просторије за задржавање у овим полицијским станицама су под видео надзором, који се прати у просторијама дежурне службе. У записницима о задржавању су углавном евидентирани оброци задржаних лица, односно извођења из просторија ради одвођења у тоалет уколико просторије немају мокри чвор, а полицијски службеници наводе да обилазе задржана лица и ван поделе оброка, односно извођења у тоалет.

На основу наведеног, НПМ не може да закључи да су задржана лица остављена без надзора полицијских службеника, али подаци о томе нису забележени. Сходно начелу одговорности, како га види Европски комитет за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (ЦПТ),⁷ информације о обиласцима лица би требало писмено евидентирати.

2.

ПРЕПОРУКА

У полицијским станицама Младеновац, Сопот и Барајево полицијски службеници ће надзор над задржаним лицима вршити повременим обиласцима и разговорима са лицима и у записнике о задржавању ће уносити податке о томе када су обишли задржано лице, као и напомене у вези са тим, уколико постоје.

⁶ Стандарди ЦПТ: Нови стандарди у погледу полицијског притвора, СРТ/Inf(2002)15, пар. 48.

⁷ Стандарди ЦПТ: Боравак затвореника у самици, СРТ/Inf(2011)28, пар. 55.(ц).

2.2.3. ПРЕПОРУКА НПМ 2022. ГОД:

Полицијска управа за град Београд ће предузети мере да све полицијске станице у њеном саставу у записнике о задржавању уносе све податке од значаја за приступ задржаног лица браниоцу: да ли је лице желело да ангажује браниоца по сопственом избору; да ли му је одређен бранилац по службеној дужности, када је то законом обавезно; да ли је обавио неометан разговор са браниоцем; уз евидентирање свих релевантних података о остваривању овог права: података о браниоцу, времену када је контактиран, времену када је приступио доведеном и задржаном лицу и времену када је обавио разговор са лицем.

НАЛАЗ:

Од августа 2022. године у употреби је измењена електронска евиденција о доведеним и задржаним лицима, у којима је предвиђено да се уписују и подаци од значаја за остваривање права доведених и задржаних лица на приступ браниоцу: подаци о браниоцу (да ли је сопствени или додељен по службеној дужности, име и презиме), као и датуми и времена контактирања браниоца, приступања у службене просторије и обављања разговора са лицем. На тај начин, поступљено је по препоруци коју је НПМ упутио Министарству унутрашњих послова да унапреди евидентирање остваривања права доведених и задржаних лица на приступ браниоцу, имајући у виду да постојеће евиденције о доведеним и задржаним лицима по правилу нису садржале све релевантне податке.⁸

Тако, у записницима који су сачињени почев од августа прошле године су уписани подаци о томе да ли је бранилац ангажован и његово име и презиме и о временима када је контактиран, када је приступио задржаном лицу и када је обавио разговор са лицем, што је омогућило јаснији преглед свих података који су од значаја за остваривање овог права.

Лица задржана у кривичном поступку су имала или сопственог браниоца или браниоца постављеног по службеној дужности, а као и у другим полицијским станицама лица задржана у прекршајном поступку и у складу са правилима о безбедности саобраћаја на путевима по правилу не желе да ангажују браниоца.

2.2.4. ПРЕПОРУКА НПМ 2022. ГОД:

Посећене полицијске станице ће у просторијама за задржавање обезбедити адекватно природно и вештачко осветљење.

НАЛАЗ:

НПМ је и приликом ових посета констатовао недовољно осветљење у појединим просторијама за задржавање.

У ПС Младеновац у обе просторије је слабије вештачко осветљење. У једној просторији доток природне светлости је довољан па је она током дана адекватно осветљена, док се у другој просторији прозор налази испод крова суседног објекта, што умањује доток природне светлости, па је у њој мрачно.

У ПС Лазаревац је слична ситуација: вештачко осветљење је лоше у обе просторије, али већа просторија има прозоре, па је природно осветљење током дана довољно осветљава, а мања просторија нема прозоре те је изузетно слабо вештачко осветљење једини извор

⁸ Препорука НПМ бр. 4110-44/21 од 7. априла 2021. год.

светлости. У обавештењу о поступању по овој препоруци је наведено да ће техничка служба Одељења за логистику ПУ за град Београд у обе просторије ПС Лазаревац уградити јаче светиљке, односно рефлекторе. Ипак, рефлектори нису уграђени.

НПМ поново указује да је према важећим стандардима,⁹ а и сходно домаћим прописима,¹⁰ осветљење у просторијама за задржавање одговарајуће ако омогућује читање без сметњи за вид.

3.

ПРЕПОРУКА

Полицијске станице Младеновац и Лазаревац ће обезбедити адекватно осветљење у просторијама за задржавање у којима је оно недовољно.

2.2.5. ПРЕПОРУКА НПМ 2022. ГОД:

Посећене полицијске станице ће лицима чије задржавање траје дужи од 12 сати обезбедити барем један комплетан оброк.

НАЛАЗ:

Исхрана за задржана лица се обезбеђује из ресторана "Бежанијска Коса", који ради у склопу Одељења за организовање исхране и смештаја Министарства унутрашњих послова (полицијске станице Младеновац, Сурчин и Барајево) или из локалних продавница и ресторана са којима полицијске станице имају уговор (полицијске станице Сопот и Лазаревац). Полицијске станице које исхрану набављају из ресторана "Бежанијска Коса" се суочавају са проблемом увећаних трошкова и додатног ангажовања полицијских службеника због њихове удаљености од ресторана, те неке станице такође разматрају да закључе уговоре са локалним продавницама.

Ипак, исхрана се састоји само од сувих оброка – нарезак или паштета и хлеб. Уочено је да и када полицијске станице требају од ресторана ручак, добијају искључиво паштете и хлеб. На пример, за лице које је задржано у кривичном поступку у ПС Сурчин полицијска станица је тражила по два доручка, ручка и вечере и од ресторана "Бежанијска Коса" је добила 6 паштета и 6 парчета хлеба.

У вези са овом препоруком, НПМ је обавештен да Одељење за организовање исхране и смештаја у склопу припадајућих ресторана обезбеђује исхрану без накнаде задржаним лицима на основу требовања надлежних организационих јединица Дирекције полиције, при чему су број и структура оброка одређени у зависности од временског трајања задржавања.¹¹ Ипак, као што се види, без обзира на требовање полицијских станица и дужину трајања задржавања, структура оброка је иста.

НПМ би желео да добије коментаре Министарства унутрашњих послова на наведено.

⁹ Стандарди ЦПТ: Полицијски притвор, СРТ/Inf(92)3, пар. 42; Стандарди ЦПТ: Нови стандарди у погледу полицијског притвора, пар. 47.

¹⁰ Правилник о условима које треба да испуњавају просторије за задржавање лица ("Сл. гласник РС", бр. 34/18), чл. 4.

¹¹ Акт Сектора за материјално-финансијске послове бр. 4214/20 од 20. децембра 2020. год, који је достављен у прилогу акта Секретаријата Министарства бр. 072/3-156/20-9 од 18. јануара 2021. год.

У неколико предмета задржавања у ПС Сопот није уписано обедовање задржаних лица. Према документацији која је доступна у предмету, потребна количина obroка је набављена, а полицијски службеници наводе да су у тим случајевима задржана лица одбила да узму оброк. У неким од ових предмета лица су се налазила у просторијама ПС Младеновац, чији полицијски службеници су водили записник, а у неким у просторији у ПС Сопот. Такође, у појединим записницима је, супротно горе наведеном, било уписано да су задржана лица одбила обедовање. Овако би требало поступати у сваком случају одбијања obroка.

4.

УТВРЂЕНО

У ПС Сопот у неколико записника о задржавању није унет податак да је задржаном лицу понуђен оброк који је лице одбило.

РАЗЛОЗИ

ЦПТ сматра да би се основне гаранције дате особама у полицијском притвору могле додатно оснажити (а рад полицијских службеника могуће и знатно олакшати) уколико би постојао јединствен и свеобухватан полицијски записник за сваку притворену особу, у којем би били евидентирани сви аспекти притвора и све радње предузете у вези притворених особа (време када су лишене слободе и разлози за то; када су им саопштена њихова права; знаци повреда, психичке болести, итд; када су члан породице/конзулат и адвокат били контактирани и када су их ови посетили; када им је била понуђена храна; када су били саслушани; када су били пребачени или ослобођени, итд.)¹²

*Јединствени електронски систем евиденције о задржавању лица још није завршен и не садржи свеобухватну евиденцију о задржавању појединаца. Обавештење о пружању и текућем остваривању основних мера заштите могу се пронаћи само у појединим досијеима задржаних лица. Комитет сматра да би се **основне гаранције задржаних лица ојачале када би се водиле и појединачна и свеобухватна евиденција о задржавању за свако лице. У тој евиденцији би били обухваћени сви аспекти задржавања и све мере предузете у вези са тим** (када је и из ког(јих) разлога предузета мера задржавања; када је лице стигло у полицијске просторије; када је оно информисано о својим правима; да ли је показало знаке повреда, здравствене проблеме, знаке психичког поремећаја итд.; у којој(им) просторији(ама) је смештено; када је добило храну; када је саслушано; када је имало контакте са блиским сродницима, браниоцем, лекаром, преводиоцем или дипломатско-конзуларним представником и/или су га та лица посетила; када је премештено; када је изведено пред тужиоца или релевантног судију; када је одређен притвор или пуштен итд.).*

Комитет препоручује да органи Републике Србије предузму делотворне кораке за стварање јединственог електронског система евиденције о задржавању лица који је свеобухватан и делотворан за евидентирање горе наведених информација о времену које задржано лице проведе у полицијској станици.¹³

ЦПТ препоручује српским властима да предузму мере како би осигурале да записници о задржавању неке особе пружају потпун и тачан приказ свих значајних догађаја који се дешавају током притвореног лица у полицијском притвору. Нарочито треба водити рачуна да се тачно евидентира време службеног почетка лишавања слободе, време када се контактира адвокат по службеној дужности или приватни адвокат, време када је именовани адвокат званично именован заправо присутан у полицијској станици.¹⁴

¹² Стандарди ЦПТ: Полицијски притвор, пар. 40.

¹³ Србија: Посета ЦПТ 2017, СРТ/Inf(2018)21, пар. 39.

¹⁴ Србија: Посета ЦПТ 2021, СРТ/Inf(2022)03, пар. 39.

Лице које се задржава обавештава се усмено и уручивањем писаног обавештења на матерњем или језику који разуме о његовим правима, и то – на исхрану и непрекидни осмочасовни одмор. О задржавању лица полицијски службеник сачињава записник о задржавању лица, који садржи податке прописане у члану 111. овог правилника.

Записник о задржавању лица садржи податке о оствареним правима задржаног лица.¹⁵

ПРЕПОРУКА

ПС Сопот ће у записнике о задржавању увек уносити и податке када је задржаном лицу понуђен оброк, који је лице одбило.

Уз оброке се набавља и флаширана пијаћа вода, али се задржаним лицима по правилу не омогућава да је држе код себе током боравка у просторији, према службеним наводима из разлога личне сигурности задржаног лица. У просторијама у којима нема дотока пијаће воде (полицијске станице Лазаревац, Младеновац и Сопот) задржана лица се на захтев изводе у тоалет или у службену просторију у којој стоји флаша пијаће воде. НПМ није примио примедбе задржаних лица са којима је обавио разговоре у погледу приступа пијаћој води.

2.2.6. ПРЕПОРУКА НПМ 2022. ГОД:

Полицијска станица Барајево ће обезбедити доток свежег ваздуха у просторијама за задржавање.

НАЛАЗ:

У одговору Министарства унутрашњих послова о поступању по овој препоруци је наведено да се отварање и затварање прозора врши контролисано од стране полицијских службеника дежурне службе.

Ипак, прозори у овом просторијама су постављени високо на спољном зиду и иако се технички могу отворити, са спољне стране будући да су са унутрашње заштићени решеткама, они се не отварају. Просторије се проветравају само када су празне и то тако што се отворе врата, па непосредна близина прозора у ходнику омогућава доток свежег ваздуха.

2.2.7. ПРЕПОРУКА НПМ 2022. ГОД:

Полицијска станица Барајево ће предузети потребне мере како би се обезбедила приватност задржаних лица приликом обављања хигијенских потреба у просторији за задржавање капацитета за 2 лица.

НАЛАЗ:

По препоруци је поступљено, тако што је део слике са камере на којој се види мокри чвор замаскиран.

¹⁵ Правилник о полицијским овлашћењима, чл. 29. ст. 1. т. 9; чл. 38. ст. 1. и чл. 111. т. 5.

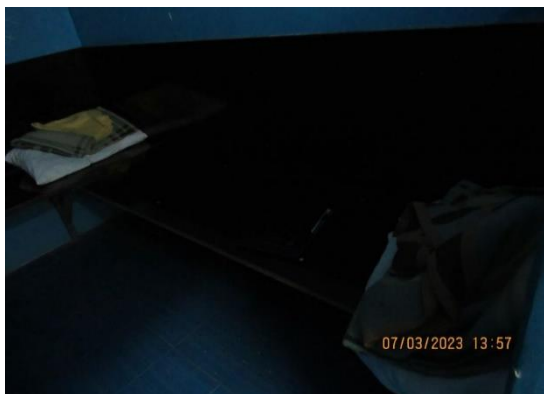

видео надзор над просторијом за задржавање капацитета за 2 лица у ПС Барајево – фотографија из претходне (лево) и из ове посете (десно)

2.2.8. ПРЕПОРУКА НПМ 2022. ГОД:

ПС Лазаревац ће обезбедити комплетну опрему за лежајеве у просторијама за задржавање (душек, јастук, јастучницу, чаршав, ћебад и навлака за ћебе) и исту ће одржавати чистом.

НАЛАЗ:

У ПС Лазаревац су обезбеђени делови постељине осим душека. Просторије немају довољно широке лежајеве на које би се могли ставити душеци који се користе у другим полицијским станицама, односно ради се о дрвеним клупама које се користе за спавање, а задржана лица једно од два ћебета која су им на располагању користе као подлогу за спавање.

клуба / лежај у просторији за задржавање у ПС Лазаревац

2.2.9. ПРЕПОРУКА НПМ 2022. ГОД:

ПС Лазаревац ће обавештења о видео надзору у просторијама за задржавање истаћи на видна места унутар просторија.

НАЛАЗ:

Обавештења о видео надзору су истакнута са унутрашње стране врата просторија. Иако задржана лица често уништавају ова обавештења, полицијски службеници их редовно поново постављају.

обавештење о видео надзору у просторији за задржавање у ПС Лазаревац

2.2.10. ПРЕПОРУКА НПМ 2022. ГОД:
ПС Младеновац ће окречити просторије за задржавање.

НАЛАЗ:

Обе просторије за задржавање у ПС Младеновац су окречене, па просторије делују знатно чистије и уредније у односу на претходну посету НПМ.

једна од просторија за задржавање у ПС Младеновац – фотографија из претходне (лево) и из ове посете (десно)

2.2.11. ПРЕПОРУКА НПМ 2022. ГОД:

ПС Младеновац ће обезбедити комплетну опрему за лежајеве у просторијама за задржавање (душек, јастук, јастучницу, чаршав, ћебад и навлака за ћебе) и исту ће одржавати чистом, а у просторије за задржавање неће смештати више лица него што је лежајева у њима.

НАЛАЗ:

У ПС Младеновац су обезбеђени делови постељине осим душека: у обе просторије кревети су од дрвених дасака, затечена је чиста постељина, јастуци и ћебад. Један комплет чисте постељине је увек на располагању како би могао да се да на коришћење ново задржаном лицу. Задржана лица која су затечена током посете су потврдила да су приликом пријема добила по комплет чисте постељине.

делови постељине у просторији за задржавање ПС Младеновац

Према одговору Министарства унутрашњих послова на ову препоруку, Сектор за материјално-финансијске послове је у могућности да обезбеди комплет опреме (јастуци, душеци, ћебад и постељина) и преузимање је могуће у хотелу "Бежанијска Коса".

5.

УТВРЂЕНО

У просторијама за задржавање у ПС Младеновац нема душека.

РАЗЛОЗИ

Све полицијске ћелије морају бити разумних димензија у односу на број особа које су обично у њима смештене и морају бити довољно осветљене (тј. са довољно светлости за читање, осим у време спавања), те довољно проветрене; по могућности, ћелије би требало да имају природно светло. Надаље, ћелије би требало да буду опремљене тако да се омогући одмор (нпр. фиксираним столицама или клупама), а особама које преко ноћи морају остати у притвору требало би обезбедити чисте душеке и ћебад.¹⁶

Све полицијске ћелије треба да су чисте и разумних димензија у односу на број особа које се у њих смештају, и да имају одговарајуће осветљење (нпр. довољно за читање осим у време спавања); пожељно је да ћелије имају природно светло. Надаље, ћелије би требало да буду опремљене тако да се омогући одмор (нпр. фиксираним столицама или клупама), а особама које преко ноћи морају остати у притвору требало би обезбедити чисте душеке и ћебад. Особе у притвору треба да имају приступ нормалном санитарном чвору у пристојном стању као и одговарајућим могућностима за прање. Треба да имају неометан приступ води за пиће и да им се даје храна у прикладно време, и при томе најмање један пуни оброк (тј. нешто јаче од сендвича) сваког дана. Особама које се налазе у полицијском притвору дуже од 24 часа треба омогућити рекреацију на свежем ваздуху сваког дана, до оне мере до које је то могуће.¹⁷

Комитет понавља своју препоруку да органи Републике Србије уложе више напора у циљу побољшања материјалних услова у полицијским ћелијама. Прецизније, следеће мере треба приоритетно предузети:

...

- *обезбедити да све ћелије које се користе за задржавање преко ноћи имају средства адекватна за такав боравак (нпр. кревет или платформу за спавање), и да лица која се држе у притвору преко ноћи добију чисте душеке и ћебади;*

...¹⁸

Комитет препоручује да се предузму кораци како би се обезбедило да просторије за задржавање у полицијским станицама буду оспособљене за боравак дужи од неколико часова и да се обезбеде услови у смислу употребног стања и хигијене, добро осветљење, чиста ћебад и душеци. Комитет би желео да буде обавештен о корацима које ће органи Републике Србије предузети да се такво стање обезбеди у свим посећеним полицијским станицама.¹⁹

Просторије за задржавање које су намењене за задржавање лица дуже од 12 часова, морају бити опремљене посебним лежајем са постељином, која се састоји од: душека, јастука, јастучнице, чаршава, ћебади и навлаке за ћебе, за свако задржано лице.²⁰

ПРЕПОРУКА

ПС Младеновац ће обезбедити душеке за лежајеве у просторијама за задржавање.

¹⁶ Стандарди ЦПТ: Полицијски притвор, пар. 42.

¹⁷ Стандарди ЦПТ: Нови стандарди у погледу полицијског притвора, пар. 47.

¹⁸ Србија: Посета ЦПТ 2015, СРТ/Inf (2016) 21, пар. 36.

¹⁹ Србија: Посета ЦПТ 2017, пар. 42.

²⁰ Правилник о условима које треба да испуњавају просторије за задржавање лица, чл. 3. ст. 1.

Према службеним наводима, у просторије се смешта онолико лица колико има лежајева, односно у просторији у којој је један већи лежај борави једно задржано лице.

2.2.12. ПРЕПОРУКА НПМ 2022. ГОД:

ПС Младеновац ће обавештења о видео надзору у просторијама за задржавање истаћи на видна места унутар просторија.

НАЛАЗ:

Обавештења о видео надзору су истакнута са унутрашње стране врата просторија. Иако задржана лица често уништавају ова обавештења, полицијска станица има резервна на стању и полицијски службеници их редовно поново постављају.

обавештење о видео надзору у просторији за задржавање у ПС Младеновац

2.2.13. ПРЕПОРУКА НПМ 2022. ГОД:

ПС Сопот ће обавештење о видео надзору у просторији за задржавање истаћи на видно место унутар просторије.

НАЛАЗ:

Обавештење о видео надзору у ПС Сопот је видно истакнуто са унутрашње стране врата просторије.

обавештење о видео надзору у просторији за задржавање у ПС Сопот

2.2.14. ПРЕПОРУКА НПМ 2022. ГОД:

ПС Сурчин ће у записнике о задржавању уносити и податке када је задржаном лицу понуђен оброк, који је лице одбило.

НАЛАЗ:

По овој препоруци се поступа и у записницима о задржавању у ПС Сурчин у које је тим НПМ остварио увид су унети подаци о обедовању задржаних лица, рачунајући и податке да је лице одбило понуђени оброк.

2.3. ДРУГА ЗНАЧАЈНА ПИТАЊА

2.3.1. МАТЕРИЈАЛНИ УСЛОВИ У ПРОСТОРИЈАМА ЗА ЗАДРЖАВАЊЕ

У погледу материјалних услова у просторијама за задржавање у полицијским станицама у којима оне нису недавно реновиране, у претходном Извештају НПМ је упутио оне препоруке за које је сматрао да је нужно поступити по њима, без обзира на евентуално планиране будуће комплетне адаптације ових просторија, како би се задржаним лицима омогућио минимум услова за пристојан боравак и човечно поступање током трајања задржавања, а по којима је истовремено могуће поступити без значајнијих финансијских улагања.

У исто време, НПМ је затражио од Министарства унутрашњих послова информације о плановима за адаптацију просторија за задржавање у полицијским станицама Лазаревац, Сопот и Младеновац.

2.3.1.1. ПС ЛАЗАРЕВАЦ

У одговору Министарства на претходни Извештај НПМ је наведено да у Плану набавки за 2022. годину не постоје опредељена средства за унапређења материјалних услова у просторијама за задржавање, као и да се изградња новог објекта ПС Лазаревац планира у скором периоду.

Током ове посете, НПМ је добио информације да и даље нису предузете конкретне активности у циљу изградње новог објекта и да је реализација наведеног и даље неизвесна.

2.3.1.2. ПС СОПОТ

У одговору Министарства на претходни Извештај НПМ је наведено да у Плану набавки за 2022. годину не постоје опредељена средства за унапређења материјалних услова у просторији за задржавање.

Слично као и за ПС Лазаревац, током ове посете НПМ није добио конкретније информације о евентуалној скоријој адаптацији просторије. Током посете, у току су били радови на згради полицијске станице, односно уграђивани су нови прозори.

Утврђено је да лежај у просторији за задржавање није опремљен душеком. На лежају – дрвеној клупи, су затечени јастук и делови постељине, који су изгледали чисто. Ипак, полицијска станица нема резервну постељину и није на системски начин уређена њена замена и прање.

6.

УТВРЂЕНО

У просторији за задржавање у ПС Сопот нема душека и није организована редовна замена и прање постелине.

РАЗЛОЗИ

Све полицијске ћелије морају бити разумних димензија у односу на број особа које су обично у њима смештене и морају бити довољно осветљене (тј. са довољно светлости за читање, осим у време спавања), те довољно проветрене; по могућности, ћелије би требало да имају природно светло. Надаље, ћелије би требало да буду опремљене тако да се омогући одмор (нпр. фиксираним столицама или клупама), а особама које преко ноћи морају остати у притвору требало би обезбедити чисте душеке и ћебад.²¹

Све полицијске ћелије треба да су чисте и разумних димензија у односу на број особа које се у њих смештају, и да имају одговарајуће осветљење (нпр. довољно за читање осим у време спавања); пожељно је да ћелије имају природно светло. Надаље, ћелије би требало да буду опремљене тако да се омогући одмор (нпр. фиксираним столицама или клупама), а особама које преко ноћи морају остати у притвору требало би обезбедити чисте душеке и ћебад. Особе у притвору треба да имају приступ нормалном санитарном чвору у пристојном стању као и одговарајућим могућностима за прање. Треба да имају неометан приступ води за пиће и да им се даје храна у прикладно време, и при томе најмање један пуни оброк (тј. нешто јаче од сендвича) сваког дана. Особама које се налазе у полицијском притвору дуже од 24 часа треба омогућити рекреацију на свежем ваздуху сваког дана, до оне мере до које је то могуће.²²

Комитет понавља своју препоруку да органи Републике Србије уложе више напора у циљу побољшања материјалних услова у полицијским ћелијама. Прецизније, следеће мере треба приоритетно предузети:

...

- *обезбедити да све ћелије које се користе за задржавање преко ноћи имају средства адекватна за такав боравак (нпр. кревет или платформу за спавање), и да лица која се држе у притвору преко ноћи добију чисте душеке и ћебади;*

...²³

Комитет препоручује да се предузму кораци како би се обезбедило да просторије за задржавање у полицијским станицама буду оспособљене за боравак дужи од неколико часова и да се обезбеде услови у смислу употребног стања и хигијене, добро осветљење, чиста ћебад и душеци. Комитет би желео да буде обавештен о корацима које ће органи Републике Србије предузети да се такво стање обезбеди у свим посећеним полицијским станицама.²⁴

Просторије за задржавање које су намењене за задржавање лица дуже од 12 часова, морају бити опремљене посебним лежајем са постељином, која се састоји од: душека, јастука, јастучнице, чаршави, ћебади и навлаке за ћебе, за свако задржано лице.²⁵

ПРЕПОРУКА

ПС Сопот ће за лежај у просторији за задржавање обезбедити душек и организовати редовну замену и прање постелине, тако да свако задржано лице добије на коришћење чисту постелину.

²¹ Стандарди ЦПТ: Полицијски притвор, пар. 42.

²² Стандарди ЦПТ: Нови стандарди у погледу полицијског притвора, пар. 47.

²³ Србија: Посета ЦПТ 2015, пар. 36.

²⁴ Србија: Посета ЦПТ 2017, пар. 42.

²⁵ Правилник о условима које треба да испуњавају просторије за задржавање лица, чл. 3. ст. 1.

2.3.1.3. ПС МЛАДЕНОВАЦ

У одговору Министарства на претходни Извештај НПМ је наведено да је просторијама за задржавање у ПС Младеновац потребна комплетна реконструкција са санацијом влаге зидова, што се може обезбедити кроз радове адаптације и санације објекта ПС Младеновац, као и да у Плану набавки за 2022. годину не постоје опредељена средства за унапређења материјалних услова у просторији за задржавање.

Током посете, НПМ је уочио да је предњи објекат ПС Младеновац у потпуности реновиран. Такође, НПМ је добио информацију да су углавном решени имовинско-правни односи на катастарској парцели на којој се налази зграда полицијске станице, што је спречавало реновирање дела објекта у ком се налазе просторије за задржавање, али да су и даље остала отворена питања са неколико власника.

НПМ је већ констатовао да је последњих година Министарство унутрашњих послова доста уложило у унапређење услова за боравак задржаних лица у просторијама за задржавање, да су многе просторије у разним полицијским управама адаптиране и усклађене са важећим прописима и стандардима, чиме су у значајној мери унапређени услови боравка задржаних лица, као и да се са адаптацијом наставља по плану Министарства.²⁶ Са друге стране, НПМ има у виду и да је Правилником о условима које треба да испуњавају просторије за задржавање лица, који је ступио на снагу 12. маја 2018. године, предвиђен рок од три године од дана ступања на снагу Правилника за извршење адаптације постојећих и израду нових просторија за задржавање.²⁷ Због тога, НПМ поново тражи информације о плановима за адаптацију ових просторија за задржавање.

НПМ би желео да од Министарства унутрашњих послова добије информације о плановима за адаптацију просторија за задржавање у полицијским станицама Лазаревац, Сопот и Младеновац.

2.3.2. ВИДЕО НАДЗОР У ПРОСТОРИЈАМА ЗА ЗАДРЖАВАЊЕ

Све просторије су под видео надзором, али НПМ приликом претходних посета није могао да добије поуздане и прецизне информације о томе колико се снимци видео надзора чувају, па је од Министарства унутрашњих послова затражио додатне информације о томе.

Министарство је обавестило НПМ да се снимци видео надзора у полицијским станицама Барајево, Лазаревац, Сопот и Сурчин чувају 40 дана, а у Полицијској станици Младеновац 22 дана, у вези чега су предузете техничке мере – обезбеђен је хард диск који ће омогућити чување снимљеног материјала најмање 30 дана.

Приликом посете ПС Младеновац, тим НПМ се уверио да је ова полицијска станица опремљена новом техничком опремом.

²⁶ НПМ: Извештај за 2020. годину, бр. 417-85/21 од 16. јула 2021. год.

²⁷ Правилник о условима које треба да испуњавају просторије за задржавање лица, чл. 10.

2.4. НАВОДИ О ЗЛОСТАВЉАЊУ

Током посета полицијским станицама затечена су три лица на задржавању, сва три у кривичном поступку. Она нису имала примедби на поступање полицијских службеника према њима. Остварили су контакт са својим адвокатима, њихове породице знају да су лишени слободе и нису имали потребе за лекаром. Документацију о задржавању, укључујући и обавештења о правима, су држала код себе.

У неколико записника о задржавању које је тим НПМ прегледао је евидентирано да су лица примљена са видљивим повредама, за које је добијено уверљиво образложење о начину настанка, што је било и евидентирано и у записницима.